

KELET-ÁZSIA GAZDASÁGI ÁTALAKULÁSÁNAK ELEMZÉSE - SZAKÉRTŐI NÉZETEKEN ÉS GAZDASÁGI TRENDEKEN KERESZTÜL

ANALYSIS OF EAST ASIA'S ECONOMIC TRANSFORMATION - THROUGH EXPERT VIEWS AND ECONOMIC TRENDS E PAPER

Plank Kata Rebeka ^{1*}, Tessényi Judit ²

¹ egyetemi hallgató, Neumann János Egyetem, Magyarország ORCID 009-0002-7055-145X

² Marketing és Üzleti Kommunikáció Tanszék, Gazdaságtudományi Kar, Neumann János Egyetem,
Magyarország ORCID 0000-0002-9462-2470

<https://doi.org/10.47833/2024.2.ECO.007>

Kulcsszavak:

Kelet-Ázsia, Kopátsy
Gazdasági átalakulás, innováció

Keywords:

East Asia, Kopátsy
Economic transformation,
innovation

Cikktörténet:

Beérkezett 2023. szeptember 2.
Átdolgozva 2023. október 31.
Elfogadva 2024. február 20.

Összefoglalás

Kelet-Ázsia az elmúlt évtizedekben jelentős gazdasági átalakuláson ment keresztül, és ma már egyre inkább fontos erőközpontként szerepel a világ gazdaságában. Az átalakulást számos tényező befolyásolta, köztük a demográfiai változások, az exportorientált iparágak fejlődése, az infrastrukturális beruházások és az innováció előmozdítása.

A régióban számos ország gazdasági növekedése jelentős mértékű volt, például Kína, Dél-Korea, Japán és Szingapúr. Ezek az országok fokozatosan felépítették erőteljes gyártóiparukat és exportkapacitásukat, ami hozzájárult a gazdasági fejlődésükhöz. Emellett Kelet-Ázsia is vonzó befektetési célponttá vált, amely tovább ösztönözte a gazdasági növekedést.

A szerzők a fenti folyamatok tömör bemutatására törekedtek, néhány szakértői meglátás (interjú és tartalomelemzés) bevonásával.

Abstract

East Asia has gone through a significant economic transformation in recent decades and is now increasingly an important center of power in the world economy. The transformation has been influenced by many factors, including demographic changes, the development of export-oriented industries, infrastructure investment and the promotion of innovation.

Many countries in the region experienced significant economic growth, such as China, South Korea, Japan and Singapore. These countries gradually built up their strong manufacturing industries and export capacity, which contributed to their economic development. In addition, East Asia also became an

* Kapcsolattartó szerző. Tel.: +36 30 825 3940
E-mail cím: tessenyi.judit@nje.hu

attractive investment destination, which further stimulated economic growth.

1. Bevezetés

Kelet-Ázsia napjaink egyik legjobban foglalkoztatott témaköre a hihetetlenül gyors fejlődésének köszönhetően, ennek okán Kopátsy Sándor – hazánk egyik legmeghatározóbb közgazdásza – érdeklődését is felkeltette, életművében sokat foglalkozott mind gazdaságtörténetileg, mind kulturális oldalról Kelet felemelkedésével.

Kína az elmúlt évtizedekben lenyűgöző gazdasági növekedést ért el, amely lehetővé tette számára, hogy a világ második legnagyobb gazdaságává váljon. A gazdaságának fő jellemzői közé tartozik a nagyméretű export, a gyors iparosodás és a versenyképes termelési költségek. Mindemellett a kínai kormányzat szerepe is hangsúlyos a gazdaság irányításában és szabályozásában.

Dél-Korea az elmúlt néhány évtizedben elképesztő átalakuláson ment keresztül, gazdaságát a hihetetlenül gyors fejlődés és modernizáció jellemezte, amelynek következtében Dél-Korea napjaink egyik vezető gazdaságává vált. Gazdaságát az exportorientáltság és a chaebolok jelenléte nagyban meghatározza.

Japán a három nagy nemzetközi gazdasági erőcentrum tagja USA és Németország mellett. Nem csak gazdasági szempontokból jelentős a szigetország napjainkban, hanem innováció, valamint kutatás-fejlesztés szempontjából is.

Szingapúr egyike a „Kistigriseknek**”, mivel gazdasági fejlődése szintén példaértékű. Földrajzi elhelyezkedése, kereskedelme és turizmusa végett napjaink egyik legversenyképesebb országa.

2. Az elemzés keretei, módszertana

Vizsgálatunkban a szakirodalom másodelemzése mellett Kopátsy Sándor hagyatékára (kézirataira) és Yuval Noah Harari publikációira hagyatkoztunk. Dr. Kasznár Attila, a Neumann János Egyetem tanszékvezetőjének meglátásai lehetőséget adnak egy helyben lévő szakértő véleményének felhasználására és értékelésére. A tanszékvezető kutatásai, véleményei, és a kelet-ázsiai gazdaságfejlődéssel kapcsolatos javaslatai és megállapításai tovább mélyíthetik és pontosíthatják a vizsgálat eredményeit és következtetéseit. Idézetek, referenciák, és szakértői vélemények bevonásával gazdagíthatjuk a vizsgálatot, és hozzájárulhatunk a témakör mélyebb megértéséhez és elemzéséhez.

2.1. Export és gyártás

Kína hosszú ideje a világ egyik legnagyobb exportőre és gyártója. Az olcsó munkaerő, a tömegtermelés és a nemzetközi kereskedelem nagyban hozzájárultak ezen a területen elért sikerükhöz. Kína exportját főleg elektronikai és technológiai termékek, ruházat és textil, építőanyagok és kémiai anyagok alkotják. Az ország kiemelkedő eredményeket ért el az elektronikai iparban, a textiliparban, az autóiparban, a fémiparban és a gyógyszeriparban is. 2021-ben Kína volt a legnagyobb IT-exportőr.

Dél-Korea a világ egyik vezető exportőre és gyártója, széleskörű termék- és szolgáltatáspalettával rendelkezik. Az ország exportjának jelentős részét elektronikai és technológiai termékek, gépjárművek, gyógyszeripari termékek, irodai gépalkatrészek teszik ki. Az ország autóipara, gyógyszeripara, kémiai- és gyógyszeripara, hajóipara, elektronikai ipara, valamint élelmiszeripara, textilipara és acélipara is kiemelkedő globális viszonylatban. Az ország exportjának jelentős része az Egyesült Államokba, Vietnámba, Hongkongba és Japánba kerül. 2021-ben Dél-Korea volt a világ legnagyobb hajó exportőre. Sikerük oka a magas minőségnek és a kedvező áraknak köszönhető.

* Nagyvállalatok, amelyek jelentős befolyással bírnak a gazdasági növekedésre.

** Kistigrisek alatt Dél-Korea, Tajvan, Hongkong és Szingapúr értendő.

Japán számos termék és szolgáltatás exportjában élen jár, üzleti élete sokszínű. A szigetország legnagyobb exportcikkei a gépjárművek, az elektronikai termékek, robotok, egészségügyi termékek, ipari termékek, berendezések. Japán élen jár az autópárhazban, elektronikai iparban és robotikában. 2021-ben Japán volt a világ legnagyobb egyéni funkciókkal rendelkező gépek exportőre. Az export legnagyobb része Kínába, Egyesült Államokba, Tajpejbe, Dél-Koreába és Thaiföldre érkezett. Magas minőség, precizitás és megbízhatóság, valamint a globális szinten való elérhetőség is szerepet játszik abban, hogy gazdasági erőcentrumként funkcionál a szigetország.

Szingapúr kis mérete ellenére jelentős exporttevékenységet folytat. Földrajzi elhelyezkedése, valamint szabadkereskedelme végett fontos globális kereskedelmi központ. Az ország exportjának nagy részét IT-eszközök, petrokémiai termékek, finomított kőolaj, arany és gyógyszerek teszik ki. 2021-ben a világ legnagyobb üvegmezmunkáló gép exportőre volt. Exportjai főleg Kínába, Hongkongba, Egyesült Államokba, Malajziába és Indonéziába érkeztek. Élelmiszeripara, gyógyszeripara, kémiai- és petrolipara nagyon fejlett és magas minőségű.

3. Infrastrukturális beruházások szerepe a gazdasági növekedésben

Kína számára is – csakúgy, mint a többi ország számára – fontos az infrastruktúra javítása, melynek érdekében jelentős mértékben fektetett be infrastruktúrális projektekre, például magasvasút-hálózatokba, energiatermelésbe és városfejlesztésbe.

1. Táblázat. Kína, Dél-Korea, Japán és Szingapúr egy főre jutó GDP alakulása 1990 és 2020 között

Országok	Egy főre jutó GDP (1990, USD)	Egy főre jutó GDP (2020, USD)	Változás (%-ban)
Kína	317,88	10.408,67	3.274%
Dél-Korea	6.610,04	31.721,30	480%
Japán	25.371,46	39.918,17	157%
Szingapúr	11.861,76	60.729,45	512%

Forrás: World Bank Group adatai alapján saját szerkesztés

Több, mint harminckét szeresére nőtt az egy főre jutó GDP, amelyet hosszú távú növekedési fázis jellemez, ugyanakkor a munkanélküliségi ráta a Világbank adatai alapján kétszeresére nőtt. A nagy mértékű GDP- és a kis mértékű munkanélküliségi ráta növekedés aktív és produktív gazdaságra utal, ahol a munkaerő-piac erős, a gazdaság fejlődésével az életszínvonal javulása is valószínűsíthető.

Dél-Korea, az ország, ami szintén elérte az elérhetetlen. A világ egyik legszegényebb országából az egyik leggazdagabb országgá vált alig harminc év alatt. Az egy főre jutó GDP értékei évente átlagosan 13%-ot nöttek, amik rendkívül magasak és ritkák. A gazdasági növekedés hosszabb időn át fennmaradt túlzott ingadozások nélkül, így fenntartható növekedés jellemzi. Ahhoz, hogy több, mint négyszeresére növeljék gazdaságuk teljesítményét ember feletti kitartásra, elszántságra és összefogásra volt szükség. „És egy a nyugati világ számára nehezen elfogadható autoriter jegyeket viselő demokráciára.” Valamint az is fontos szerepet játszott a siker elérésében, hogy sem az oktatást sem pedig az egészségügyet nem hanyagolták el, mivel azt az elvet vallották, hogy „a legnagyobb nemzeti érték az egészséges és képzett munkaerő”. [3] A koreai kormány közre játszása is nagyon jelentős tényező volt a gazdasági növekedésben, mivel mindvégig aktív szerepet vállaltak benne. [4] Itt is nagy mértékű a GDP-növekedés és elenyésző a munkanélküliségi ráta változása, ami erős és stabil gazdaságot feltételez. Habár nő az életszínvonal, mégis jelentős a gazdasági egyenlőtlenség a lakosság gazdagabb és szegényebb rétege között, ami szintén megfigyelhető Kínában, Japánban és Szingapúrban is.

Japán gazdasági fejlődése egyike a legkiemelkedőbb és legsikeresebb fejlődési történeteknek. A második világháború után romokban hevert a szigetország, majd az 1990-es

években bekövetkező japán gazdasági válság is tovább gyengítette azt. [5] Azonban az exportorientált gazdaságpolitikájuknak, technológiai innovációknak, valamint a kiemelkedő oktatási rendszerüknek köszönhetően mára már gazdasági erőcentrumként hatalmas befolyással bírnak. Gazdaságuk az elmúlt harminc év alatt ugyan növekvő tendenciát mutat, azonban az utóbbi években egyre ingadozóbb a teljesítményük. A munkanélküliségi rátájuk is az utóbbi időben csökkenő fázisban van, mely sajnos nem az újabb munkahelyek teremtésének köszönhető, hanem az előregedő társadalomnak, melynek következtében kevesebb a japán munkás, ugyanakkor „kimondottan nagy a vendégmunkások száma az országban, elsősorban a Fülöp-szigetéről érkezettek.” Bizonytalan gazdasági eredményeik ellenére Japán továbbra is a világ egyik vezető gazdasága.

Szingapúr gazdasági fejlődése az elmúlt évtizedekben egyedülálló és lenyűgöző. Alig harminc év alatt csodálatos gazdasági növekedésen és modernizáción ment keresztül. Szingapúr egy főre jutó GDP-je ötszörösére nőtt 1990 és 2020 között, így a harmadik helyen áll globális szinten [6], az utóbbi pár évben pedig még nagyobb növekedés következett be a gazdaságában, csak 2020 és 2022 között 35%-kal nőtt, amit főleg turizmusának, kereskedelmének, infrastruktúrájának köszönhet. Érdekes azonban, hogy a munkanélküliségi rátája hihetetlenül ingadozó, mivel az ország nagyon érzékenyen reagál a külső tényezői változásokra, erősen függ tőlük. Viszont 2020 óta ez a szám elképesztő mértékben csökken, majdnem a felére redukálták le, ilyen alacsony szintre az elmúlt harminc évben csak kétszer volt példa. Az ország tehát nem véletlenül tartozik a legversenyképesebb gazdaságok közé, meghatározó szerepe van regionális és globális szinten is.

3.1. Technológia és innováció

Kína egyre inkább erősíti technológiai és innovációs területeket. Olyan vállalatok, mint a Huawei és a Tencent, a technológiai szektorban világszinten is jelentős szerepet töltenek be.

„A kínai innováció talán legjelentősebb terepének az információtechnológia tekinthető, ennek alapja elsősorban Teng Hsziaoping zsenijében keresendő, aki az 1980-as években olyan irányt szabott a kínai külpolitikának, amelynek eredményeként a félvezetőkhöz nélkülözhetetlen ritkaföldfémek globális kitermelésének túlnyomó része Kína kezébe került. Ez a fölény teremtette meg annak a lehetőségét, hogy Kína az információtechnológiában lépéselőnybe kerüljön a többi versenytárral szemben.” [1]

A kínai jogszabályok nyugati kultúrától való eltérése ugyanis lehetőséget teremtett számos olyan, elsősorban mobil applikációs szolgáltatás összekötésére, amelyek az átlag kínai állampolgárok a mindennapjaik során használnak. A keletkezett új applikáció hálózatok, elsősorban két nagyobb úgynevezett applikációs élettérben kerültek összekötésre, ezek a Wechat és az Alipay.

„Az applikációs-élettér tehát az alábbi definícióval adható meg: egy olyan gazdasági alapú, al-applikációk sorozatából felépülő pénzügyi alapú keretapplikáció, amely a felhasználó számára biztosítja, a mindennapi életvitelhez szükséges általános gazdasági és társadalmi szolgáltatások elérését, valamint azok készpénzmentes kiegyenlítését, egyben pedig lehetőséget ad a fogyasztói szokások felmérésére, illetve a széleskörű társadalmi kontrollra.” [7]

Az applikációs életterek által felmutatott innováció egyik napról a másikra változtatta meg többek között a bank és pénzügyi rendszert és a kereskedelmi rendszert is.

A kínai innováció másik nagy területe az elektromos autók ipara. Kína jelenleg az elektromos autók gyártásának fellegvára. (Némi verseny tapasztalható a technológiai fejlesztés, elsősorban az akkumulátorok kapacitása terén a dél-koreai gyártókkal, azonban a koreai előny ezen a téren is csökken). Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a legjelentősebb akkumulátor gyárak kínai kézben vannak. A kínaiak pedig egyre inkább elektromos autókat használnak.

Dél-Korea, Japán és Szingapúr is jelentős lépéseket tesz előre az innováció terén. A legtöbb esetben ezekben az országokban azért tűnik alacsonyabbnak a fejlődés üteme, mert már korábban is jóval előrébb tartottak, mint Kína. Ugyanakkor, adottságaik (földrajzi, területi és lakosságszámbeli)

* Bővebben: Kasznár Attila: A kínai gazdasági hatalom növekedése és a terrorizmus új célpontjai (GJ, 2021/4., 8-12. o.)

is behatárolják, hogy hosszútávon versenyképesek tudnak-e maradni Kínával. Amely, ha más nem, felvásárolja az ezen országokban megjelenő innovatív ötleteket.

3.2. Kereskedelmi egyensúly és kihívások

Kína néhány kritikát kapott azért, hogy a piacokat torzító gyakorlatokat alkalmaz, mint például a valutájának alacsonyan tartása és a szellemi tulajdonjogok megsértése. Ezek a kérdések kihívásokat jelentenek a nemzetközi gazdasági kapcsolatokban valamennyi országnak. A szellemi tulajdonjogok megsértése jelentős gazdasági veszteségeket okozhat az érintett vállalkozásoknak és iparágaknak, mivel ez csökkenti az innovációra fordított beruházások megtérülését. Ezenkívül megakadályozza az innovatív termékek és szolgáltatások megfelelő védelmét és értékesítését, így további fejlesztéseket gátolva.

Kína esetében ezen a területen kiemelkedik annak a kérdése, hogy a korábban a „világ gyáraként” működő államban, amely a gazdasági fejlődését, illetve a lakosság folyamatos és általános életszínvonal emelkedését elsősorban az exportorientált termelésre alapozta milyen változásokat fog eredményezni a már tudatára ébredt, rendkívüli fizetőképességgel rendelkező új kínai közép és felső osztály, amelyek mind több termék eladásának teremtenek belső piacot. Érdekes további kutatás lehet, hogy milyen irányba változhat a globális piac, ha Kína a belső piacának növekedése miatt onnan jelentősebb árumennyiséget von ki.

Japán gazdasága az utóbbi évek során kemény nehézségekkel kellett szembenézzen. Az ország elveszítette a régió gazdasági vezető szerepét. A jövőben jelentős probléma lesz a lakosság korfája. Az előregedő, illetve az önazonosságát elveszített fiatalsággal rendelkező társadalom gazdasági potenciál fenntartó képessége kérdéses.

Dél-Korea esetében a gazdasági csoda töretlennek mutatkozik. Jelentős húzóágazat az autóipar, amely nem csak Amerikát, de már Európát is meghódította. A koreai ipari termékek használhatósága kiváló, így közkedveltek világszerte, amely jelentős export bevételhez juttatja az országot. Ugyanakkor látni kell azt is, hogy a Korea-közi konfliktus igen ingataggá teheti ezt a gazdaságot. Amennyiben a háborús helyzet valós harci cselekményeket eredményezne, az akár romba is dönthetné a dél-koreai gazdaságot, egyik napról a másikra.

Szingapúr előnye és hátránya is a nagysága, nem szabad azonban elfelejtenni arról sem, hogy igazából egy kínaiak által lakott állam, amely ennek minden hasznát is élvezi.

4. Szakértői meglátások

„A világtörténelem legnagyobb csodája, ami Kínában az elmúlt harminc évben történt.” – Kopátsy Sándort is lenyűgözte az a teljesítmény, amit az ázsiai ország produkált. Valóban elképesztő, amit Kína véghez vitt ez idő alatt. Az adatokból is látszik (1.számú táblázat), hogy mekkora gazdasági növekedés és fejlődés ment végbe az ázsiai országban rövid időn belül, melyet főleg a feldolgozóiparának és építőiparának köszönhet. [2]

Yuval Noah Harari, egy izraeli történész és író, aki könyveiről a történelem, filozófia és technológia területén ismert. Harari széles körben elismert gondolatébresztő művei közül különösen a "21 Lessons for the 21st Century" című könyvében van Kínáról és a Távol-Kelet gazdaságáról szó. A könyvben a szerző elemzi a 21. században előtérbe kerülő kihívásokat és témákat, és ebben a kontextusban beszél Kínáról, annak gazdasági fejlődéséről és globális szerepéről is. Harari többek között a technológiai változások, a politikai rendszerek, a munka jövője és a nemzetközi együttműködés témáit is érinti a könyvében: „A felemelkedőben lévő kínai szuperhatalom ennek szinte pontosan a tükörképét mutatja. Óvakodik belpolitikájának liberalizálásától, viszont sokkal liberálisabb álláspontra helyezkedik a világ többi részével kapcsolatban. A szabadkereskedelem és nemzetközi együttműködés témájában tulajdonképpen Hszi Csin-ping tekinthető Obama igazi utódjának. Úgy tűnik, Kína takarékra tette a marxizmus-leninizmust, és nagyon is elégedett a liberális világrénddel.”[8] Yuval Noah Harari művei relevánsak lehetnek, különösen ha a technológia és innováció szerepét vizsgáljuk Kelet-Ázsiában. Harari többször is ír a technológia és társadalom közötti kapcsolatáról, valamint a technológiai forradalmak gazdasági és társadalmi hatásairól, amelyek fontos összefüggésbe hozhatók a régió gazdasági átalakulásával.

Kasznár (2021) úgy véli, hogy „Harari kijelentése legfeljebb a jelenre és a múltra vonatkoztatható, míg a jövő folyamatainak szempontjából inkább úgy kell fogalmazni: a globális civilizáció pedig olyan, amilyenné a kínaiak teszik.” [9]

A szellemi tulajdonjogok megsértése torzíthatja a versenyt azáltal, hogy az illegális másolás vagy hamisítás révén más vállalkozások kedvezőbb feltételeket élveznek a piacon. Ez alááshatja az eredeti termékek vagy szolgáltatások versenyképességét és piaci részesedését.

5. Összegzés

Kelet-Ázsia gazdasági átalakulása és fejlődése az elmúlt évtizedekben kiemelkedő figyelmet kapott a világ számára. Az országok, mint például Kína, Dél-Korea, Japán és Szingapúr, nagy lépéseket tettek előre a gazdasági fejlődésük terén. Kína például egyre inkább erősíti technológiai és innovációs képességeit, és vezető szerepet tölt be az elektromos autók gyártásában és innovációjában. Ugyanakkor a kínai gazdaság átalakulása, a belső piac növekedése és a külpolitikai irányváltások kihívások elé állítják a globális piacokat.

Dél-Korea gazdasági csodája továbbra is folytatódik, különösen az autóiparban elért sikerének köszönhetően, ugyanakkor a Korea-közi konfliktus súlyos fenyegetést jelenthet a stabilitásra. Japán gazdasága nehézségekkel küzd az elöregedő lakosság és az önazonosságát elvesztett fiatal generáció miatt, míg Szingapúr előnye és hátránya is a nagysága. Fontos megjegyezni, hogy az elöregedő társadalom miatt a munkaerőpiacok és gazdaságok szerkezetében bekövetkező változások új kihívásokat jelentenek mindannyiuk számára.

Mindezek a tényezők rávilágítanak arra, hogy Kelet-Ázsia gazdasági és technológiai fejlődése komplex és sokrétű, és további kutatásra szorul a globális piacokon betöltött szerepük és hatásuk pontosabb megértése érdekében.

2. Táblázat. Kína, Dél-Korea, Japán és Szingapúr gazdasági trendjei- összegzés

Export-orientált növekedés:

- Kelet-Ázsia sok országa az exportra alapozta növekedés stratégiáját. Kínában például az 1980-as évek óta az exportra koncentráló gazdaságfejlesztési politika jelentős növekedést eredményezett.

Globális gyártóközpontok kialakulása:

- A térségben sok nemzetközi cég és vállalat gyártóbázist alakított ki, vonzva a külföldi közvetlen beruházásokat és technológiát. Ez hozzájárult a gazdasági növekedéshez és az ipari fejlődéshez.

Technológiai fejlesztések:

- A térség számos országa, például Dél-Korea és Japán, jelentős technológiai fejlődésen ment keresztül. Az innovációra és kutatás-fejlesztésre való fókuszálás hozzájárult a versenyképességhez.

Befektetések az emberi tőkébe:

- Sok ország, például Dél-Korea és Japán, erősen fektetett az oktatásba és az emberi erőforrás fejlesztésébe. Ez elősegítette a magasan képzett munkaerő kialakulását és a technológiai innovációt.

Kormányzati szerepvállalás:

- A kormányzati szerepvállalás és gazdaságfejlesztési politikák eltérőek lehetnek az egyes országokban. Például Kína esetében a kormány erőteljes beavatkozása és irányítása volt jelen a gazdaságban.

Regionális együttműködés és kereskedelmi megállapodások:

- Az ASEAN (Délkelet-Ázsia Nemzetek Szövetsége) és más regionális együttműködési formák révén a térség országai erősítették kereskedelmi kapcsolataikat, ami elősegítette a gazdasági növekedést.

Növekvő középosztály és fogyasztói piacok:

- A gazdasági fejlődés révén nőtt a középosztály mérete, és egyre nagyobb fogyasztói piacok alakultak ki a térségben.

Környezetvédelmi és fenntarthatósági kihívások:

- A gyors gazdasági növekedés nem ritkán járt környezeti problémákkal. Az egyes országoknak meg kell találniuk az egyensúlyt a gazdasági növekedés és a fenntarthatóság között.

forrás: saját szerkesztés

Az elemzés során fontos szem előtt tartani, hogy a térség rendkívül sokszínű és dinamikus, minden ország sajátos helyzettel rendelkezik, és az átalakulás mértéke és jellege eltérő lehet az egyes nemzetek között.

Köszönetnyilvánítás

Ezúton mondunk köszönetet a Kopátsy ösztöndíjért és mentorprogramért az Egyetem vezetésének és az MNB-nek, valamint Kasznár Attilának értékes észrevételeiért.

Irodalomjegyzék

- [1] Kasznár Attila: A kínai gazdasági hatalom növekedése és a terrorizmus új célpontjai *Gazdaság és Jog*, 2021/4., 8-12. o.
- [2] Wang Hanhao: Producing for what? GDP and Well-being in China's Economic Policies, 2020, DOI: [10.5555/aa127736917](https://doi.org/10.5555/aa127736917)
- [3] Kopátsy Sándor: Van kiút!, 2022 (második kiadás). Budapest, Magyarország: Pallas Athéné Könyvkiadó.
- [4] Murakózy László (2020): *A koreai rejtély*. Budapest: Akadémiai Kiadó. <https://doi.org/10.1556/9789634545682>
- [5] Kiss Judit (szerk.) (2018): *Stratégiaváltás a világgazdaságban*. Budapest: Akadémiai Kiadó. <https://doi.org/10.1556/9789634542681>
- [6] Fóris Ágota–Bölcskei Andrea–Nádor Orsolya–Sólyom Réka (szerk.) (2020): *Nyelv, kultúra, identitás. V. Nyelvpedagógia, nyelvészsajtítás, nyelvtanítás*. Budapest: Akadémiai Kiadó. <https://doi.org/10.1556/9789634545392>

- [7] Kasznár Attila – Balogh András Zoltán (2022): Kína az alipay világában – teljes élet egy pénzügyi alkalmazásban. Gradus Vol. 9. No. 2. DOI: 10.47833/2022.2.ECO.016
- [8] Harari, Y. N. (2018). 21 lecke a 21. századra. Animus Kiadó (idézet a 24.oldalról)
- [9] Kasznár Attila: Néhány gondolat Kína további globális térnyerésének társadalmi és politikai hátteréről; Kultúrák-nézőpontok https://matarka.hu/koz/ISSN_2062-204X/10_evf_1-2_sz_2019/ISSN_2062-204X_10_evf_1-2_sz_2019_084-093.pdf
- [10] https://europa.eu/youreurope/business/running-business/intellectual-property/infringement/index_hu.htm
Európai Unió Szellemitulajdon-jogok megsértése letöltés: 2024. február 13.